

## УПРАВЛІННЯ РЕНТАБЕЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ НЕСТАЦІОНАРНОЇ ЕКОНОМІКИ

©2020 БАЗІЛІНЬСКА О. Я., ПАНЧЕНКО О. І.

УДК 336.671:645/647  
JEL: D24; D29; D92; L25

### Базилінська О. Я., Панченко О. І. Управління рентабельністю підприємств в умовах нестаціонарної економіки

Метою статті є розкриття ролі та значення оцінки рентабельності в системі управління фінансами підприємств на основі поглибленого дослідження впливу сучасних умов на рентабельність, а також обґрунтування шляхів її зміцнення. Проаналізовано існуючі теоретичні та практичні підходи до управління рентабельністю вітчизняних підприємств і виявлено особливості системи її оцінки в сучасних умовах. На основі проведеного аналізу виявлено чинники, які здатні впливати на ефективність управління рентабельністю підприємств, і запропоновано практичні рекомендації щодо її оцінки та підвищення. Обґрунтовано механізми оптимального управління фінансами підприємств, спрямовані на забезпечення прибутковості; виявлено резерви зростання рентабельності вітчизняних підприємств; окреслено заходи щодо використання виявлених резервів. Доведено необхідність комплексного підходу до оцінки рентабельності з використанням двох і більше груп показників на підставі: врахування галузевих особливостей діяльності; стадії життєвого циклу підприємства; кон'юнктури товарного ринку; ставлення кредиторів до підприємства; фінансового менталітету власників і менеджерів підприємства.

**Ключові слова:** управління фінансами підприємств, рентабельність, прибуток, позиковий капітал, власний капітал, фінансова стратегія, фінансова модель, фінансовий леверидж.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-3-360-365>

Бібл.: 9.

**Базилінська Олена Яківна** – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, Національний університет «Кієво-Могилянська академія» (вул. Г. Сковороди, 2, Київ, 04655, Україна)

E-mail: [olena.bazilinska@gmail.com](mailto:olena.bazilinska@gmail.com)

**Панченко Олена Іванівна** – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Національний університет «Чернігівська політехніка» (вул. Шевченка, 95, Чернігів, 14027, Україна)

E-mail: [pan68@ukr.net](mailto:pan68@ukr.net)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8071-4983>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/F-6779-2016>

УДК 336.671:645/647  
JEL: D24; D29; D92; L25

### Базилінська Е. Я., Панченко Е. И. Управление рентабельностью предприятий в условиях нестационарной экономики

Целью статьи является раскрытие роли и значения оценки рентабельности в системе управления финансами предприятий на основе углубленного исследования влияния современных условий на рентабельность, а также обоснование путей её укрепления. Проанализированы существующие теоретические и практические подходы к управлению рентабельностью отечественных предприятий и выявлены особенности системы её оценки в современных условиях. На основе проведенного анализа выявлены факторы, которые способны влиять на эффективность управления рентабельностью предприятий, и предложены практические рекомендации по её оценке и повышению. Обоснованы механизмы оптимального управления финансами предприятий, направленные на: обеспечение прибыльности; поиск резервов роста рентабельности отечественных предприятий; обоснование мероприятий по использованию выявленных резервов. Доказана необходимость комплексного подхода к оценке рентабельности с использованием двух и более групп показателей на основании: учета отраслевых особенностей деятельности; стадии жизненного цикла предприятия; конъюнктуры товарного рынка; отношения кредиторов к предприятию; финансового менталитета собственников и менеджеров предприятия.

**Ключевые слова:** управление финансами предприятий, рентабельность, прибыль, заемный капитал, собственный капитал, финансовая стратегия, финансовая модель, финансовый леверидж.

Библ.: 9.

**Базилінська Елена Яковлевна** – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов, Национальный университет «Кієво-Могилянська академія» (ул. Г. Сковороды, 2, Киев, 04655, Украина)

E-mail: [olena.bazilinska@gmail.com](mailto:olena.bazilinska@gmail.com)

**Панченко Елена Ивановна** – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов, банковского дела и страхования, Национальный университет «Черниговская политехника» (ул. Шевченко, 95, Чернигов, 14027, Украина)

E-mail: [pan68@ukr.net](mailto:pan68@ukr.net)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8071-4983>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/F-6779-2016>

UDC 336.671:645/647  
JEL: D24; D29; D92; L25

### Bazilinska O. Y., Panchenko O. I. Managing the Cost-Effectiveness of Enterprises in a Volatile Economy

The article is aimed at disclosing the role and importance of cost-effectiveness assessment in the system of management of enterprise finance on the basis of an in-depth study on the impact of modern conditions on cost-effectiveness, as well as substantiating the ways to strengthen it. Existing theoretical and practical approaches to managing the cost-effectiveness of domestic enterprises are analyzed and features of a system of its assessment in modern conditions are identified. Based on the carried out analysis, factors that can influence the efficiency of management of cost-effectiveness of enterprises are identified, and practical recommendations for its assessing and improvement are made. The authors substantiate the mechanisms for optimal management of enterprise finance, directed to: ensuring profitability; finding reserves to increase the cost-effectiveness of domestic enterprises; substantiation for the use of identified reserves.

The authors necessitate the need for a comprehensive approach to cost-effectiveness assessment using two or more groups of indicators based on: account of the industry features of activities; stage of the enterprise's life cycle; commodity market conjuncture; the creditors' attitude towards the enterprise; financial mentality of the owners and managers of enterprise.

**Keywords:** enterprise finance management, cost-effectiveness, profit, borrowed capital, equity, financial strategy, financial model, financial leverage.

**Bibl.:** 9.

**Bazilinska Olena Ya.** – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, National University of "Kyiv-Mohyla Academy" (2 H. Skovorody Str., Kyiv, 04655, Ukraine)

**E-mail:** olena.bazilinska@gmail.com

**Panchenko Olena I.** – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, National University "Chernihiv Polytechnic" (95 Shevchenka Str., Chernihiv, 14027, Ukraine)

**E-mail:** pan68@ukr.net

**ORCID:** <http://orcid.org/0000-0001-8071-4983>

**Researcher ID:** <http://www.researcherid.com/F-6779-2016>

Сфера управління фінансами підприємств є однією з найважливіших складових формування та розвитку фінансової системи та економічного потенціалу країни. Проте в сучасних умовах фінанси на мікроекономічному рівні утворюють недостатньо стійкий фундамент для національної економіки, що призводить до посилення соціальної напруги та неможливості забезпечення економічного зростання.

В умовах нестаціонарної економіки фінанси підприємств змушені розвиватися, покладаючись здебільшого на власні можливості та ресурси, тому, окрім процесу максимізації прибутку, кожне підприємство повинно дбати про оптимізацію співвідношення доходів і витрат. Саме на аналізі основних показників рентабельності базується як операційна, так і фінансова та інвестиційна політика підприємства. При цьому рівень рентабельності діяльності підприємства безпосередньо впливає на формування та використання його капіталу. Тому показники рентабельності будь-якого економічного суб'єкта стають фундаментальним чинником, який впливає на прийняття рішень щодо інвестування в його розвиток.

Дослідженню теоретичних і методичних засад оцінки рівня рентабельності підприємств присвячено досить багато наукових праць. Вагомий внесок здійснили такі вітчизняні вчені-економісти, як О. І. Барановський, І. О. Бланк, Л. Д. Білик, К. В. Измайлова, О. Д. Василик, Т. М. Ковальчук, Л. А. Лахтіонова, А. М. Поддєрьогін, О. О. Терещенко, Ю. С. Цал-Цалко та ін. Серед закордонних вчених варто виділити: О. М. Волкову, А. І. Ковальову, В. М. Родіонову, Г. В. Савицьку, А. Д. Шеремета та ін.

Метою статті є дослідження існуючих моделей оцінки та управління рентабельністю підприємств, а також визначення особливостей застосування цих моделей у діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання виробничого сектора. При цьому важливо не тільки виділити переваги та недоліки таких моделей, а і проаналізувати вплив, який чинять відмінності виробничих підприємств на їх управління за критерієм рентабельності, та розробити практичні рекомендації щодо методики оцінки рентабельності та її збільшення.

Умови нестаціонарної економіки підвищують ризикованість економічної діяльності та вимагають особливого підходу підприємств до прийняття управлінських рішень, ефективність яких суттєво залежить від об'єктивної та всебічної оцінки існуючого та очікуваного фінансового стану господарюючого суб'єкта.

Важливою складовою фінансового аналізу є система показників рентабельності, які найбільш повно відображають ефективність функціонування підприємств, а також, у довгостроковій перспективі, є найкращим критерієм оптимальності прийнятих управлінських рішень.

Річ у тім, що ефективна діяльність економічних суб'єктів не завжди є автоматичним результатом максимізації прибутку. Так, можна отримати значний прибуток і повністю використати його на поточні потреби, у результаті чого підприємство позбувається основного джерела формування власних фінансових ресурсів для подальшого розвитку. За таких умов у майбутньому підприємство втратить свої конкурентні позиції на ринку, скоротить потенціал формування власних фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел, що в кінцевому рахунку може призвести до значного зниження його ринкової вартості.

До того ж, високий рівень прибутку підприємства може досягатись і в результаті здійснення ризикових фінансових операцій та загрожувати банкрутством в подальшому, що також може зумовити зниження ефективності його діяльності.

Отже, в умовах нестаціонарної економіки досягнення максимального рівня прибутку може бути одним із найважливіших завдань фінансового менеджменту, але не головною його метою. Успішна діяльність будь-якого економічного суб'єкта та його життєздатність протягом тривалого періоду часу залежить від забезпечення стійких показників рентабельності.

Щоб досягти покращення показників рентабельності, виробничі підприємства мають раціонально планувати витрати та доходи, розширювати виробничі потужності, залучати інвесторів, модернізувати технології та проводити інформатизацію ви-

робництва, покращувати ефективність управління підприємством, у тому числі за рахунок управління рентабельністю.

У сучасній практиці для оцінки ефективності результатів діяльності використовують:

1) *методи моделювання прибутку*: прямий по-асортиментний, аналітичний, нормативний, факторний, беззбитковий та екстраполяції;

2) *методи маржинального аналізу доходу*: «директ-костинг», відносний та абсолютний виробничий важіль;

3) *систему показників оцінки рентабельності*: рентабельність активів, власного капіталу, зобов'язань і реалізації, витрат і продукції [8].

**С**лід зазначити, що не існує єдиних підходів до забезпечення ефективного функціонування не тільки для підприємств однієї галузі, але і для одного підприємства на різних стадіях його життєвого циклу в умовах мінливої кон'юнктури товарного та фінансового ринку [6].

Також існує сукупність об'єктивних і суб'єктивних факторів, урахування яких дозволяє плано-мірно нарощувати рентабельність на кожному конкретному підприємстві. Основними з цих факторів є: галузева специфіка діяльності; стадія життєвого циклу підприємства; кон'юнктура товарного ринку; кредитоспроможність підприємства та його репутація.

Весь спектр завдань управління рентабельністю має тісний взаємозв'язок, незважаючи на те, що окремі з них носять суперечливий характер. Через це завдання щодо управління рентабельністю повинні оптимізуватися між собою для забезпечення досягнення найбільш ефективної реалізації основної мети – зростання вартості економічного суб'єкта. Ранжування сукупності завдань управління рентабельністю доцільно здійснювати за рівнем пріоритетності, виходячи з позицій розвитку підприємства та фінансового менталітету його власників або менеджерів.

У сучасній практиці при виборі показників рентабельності враховують вид діяльності підприємства: виробництво, переробка, сфера послуг, дистрибуція, поєднання декількох видів та інше. Так, типовими показниками для підприємств, що займаються торгівлею, є порівняно низька рентабельність реалізації, проте значний показник обороту активів. Підприємства, які здійснюють діяльність у телекомунікаційній галузі, навпаки, характеризуються високою рентабельністю реалізації та низькою оборотністю активів. Підприємства-виробники мають середні значення обох показників. Для всіх галузей економіки середній показник рентабельності сукупного капіталу становить близько 15%.

Незадовільні показники рентабельності сучасних вітчизняних підприємств виробничої сфери пов'язані з тим, що підприємства розглядають пере-хід до системи управління за критерієм рентабель-

ності не як довгостроковий процес складних перетворень, а як одноразовий проект, що суттєво обмежує його ефективність [3].

Під час оцінки рентабельності підприємства потрібно розуміти, що сучасна економіка має ринковий характер, тобто оцінка не обмежується лише понесеними витратами та отриманими результатами. У процесі оцінки необхідно також урахувати сукупність ринкових факторів: фактор часу, фактор ризику, ринкову кон'юнктуру, рівень і модель конкуренції, економічні особливості оцінюваного підприємства, а також макро- і мікроекономічне середовище [9].

**Н**еобхідно враховувати, що в умовах нестаці-нарної економіки існують різні види ризиків, які так або інакше мають фінансовий характер, оскільки при збільшенні витрат і зниженні доходу відбувається перевищення запланованих строків отримання доходів або втрата підприємством не тільки доходу, але й його капіталу. Тому необхідно використовувати всі можливі заходи щодо запобігання та зменшення ризиковості в діяльності економічних суб'єктів.

Чим більше ризиків несе галузь (ІТ, автомобілебудування, вуглевидобувна та нафтогазова промисловість, радіоелектронна промисловість, сільськогосподарське машинобудування) та чим більше нематеріальних активів (переважно сфера послуг і дистрибуція) залучає, тим повнішим і більш різнобічним має бути аналіз рентабельності.

Для складних галузей використовують не валові, а чисті й операційні методи. Нематеріальні активи можуть приносити прибутки, що відображаються у звіті не на рахунку виручки, а, наприклад, на рахунку операційних доходів. Ризики не завжди закладені в собівартості виробленої продукції (товару або послуги).

Для підприємств виробничої сфери, окрім аналізу чистої рентабельності, важливо дослідити ще й операційну та валову рентабельність, які суттєво корелюють між собою. Отже, при оцінці рентабельності підприємств виробничого сектора необхідно приділяти увагу показнику не тільки чистого прибутку, а й валового та операційного. Якщо підприємство здійснює широкий перелік видів діяльності, доцільніше використовувати операційні показники, а якщо діяльність одноманітна, використовують валові методи.

Сучасна практика показує, що важливим є комплексний підхід до аналізу рентабельності з використанням двох і більше груп показників. Також потрібно враховувати умови діяльності, функції, ризики кожної досліджуваної галузі та підприємства.

Операційний прибуток показує результат діяльності, який очищений від постійних витрат, а саме: адміністративних витрат і витрат на збут, бухгалтерський облік яких може певною мірою відрізнитися залежно від облікових політик підприємств. Відкриті джерела інформації не надають інформації про порядок обліку тих чи інших витрат у собівартості або в

складі управлінських і комерційних витрат, які прописані в обліковій політиці підприємств.

З метою уникнення складнощів унаслідок можливих розбіжностей під час бухгалтерського обліку операцій і внесення їх у фінансові звіти доцільно використовувати показники рентабельності, які враховують операційний прибуток і здатні найбільш точно відобразити результативність діяльності підприємства на операційному рівні.

При дослідженні, наприклад, чистого прибутку потрібно враховувати, що в різних юрисдикціях ставка податку на прибуток, процентні витрати, інші фінансові витрати, що пов'язані із запозиченнями, витрати від участі в капіталі, так само як і процентні доходи та інші фінансові доходи, дивідендна політика, доходи від участі в капіталі, мають відмінності.

Окрім того, зазначені вище рахунки характеризують фінансову та інвестиційну здатність підприємства. При розгляді підприємств, які здійснюють діяльність виробничого характеру, насамперед необхідно дослідити операційну діяльність, яка є основою для подальшої побудови фінансової та інвестиційної стратегії підприємства. Показники рентабельності фінансової та інвестиційної діяльності розглядають на етапі розробки шляхів управління рентабельністю підприємств.

Проте втрати від курсових різниць у країні з нестабільною економічною ситуацією можуть приносити значні збитки будь-якому ефективному підприємству в той час, як підприємство з невисоким рівнем рентабельності в країні, де спостерігається макроекономічна стабільність, зокрема валютна стабільність, може не зазнавати таких збитків. Тому доцільно аналізувати і валові показники рентабельності.

Науковці вказують також і на існуючі недоліки моделі операційного прибутку. Оскільки виробнича діяльність підприємств включає виробництво різних видів продукції, необхідно мати точні відсоткові розрахунки витрат на кожен вид продукції. Адаже високі показники з реалізації однієї продукції можуть нівелюватися від'ємною рентабельністю іншої продукції. Проте фактично неможливо розрахувати точні відсоткові співвідношення асортиментних витрат, що відобразиться на неточності моделі операційного прибутку. Модель не враховує те, що на частку витрат мають вплив такі незалежні цінові фактори, як коливання ціни матеріалів для виробництва продукції та коливання ціни самої продукції. Модель є залежною від оцінки активів і не є абсолютно чутливою до змін обсягів виробництва [4].

Слід також зазначити, що в міжнародній практиці, що імплементована в законодавство України, при визначенні відповідності ринковому діапазону використовуються такі фінансові показники:

- ✦ *валова рентабельність* (відношення валового прибутку до виручки);

- ✦ *валова рентабельність собівартості* (відношення валового прибутку до собівартості реалізованих товарів (робіт, послуг));
- ✦ *операційна рентабельність* (відношення операційного прибутку до виручки);
- ✦ *операційна рентабельність витрат* (відношення операційного прибутку до суми собівартості реалізованих товарів (робіт, послуг) та операційних витрат);
- ✦ *рентабельність операційних витрат* (відношення валового прибутку до операційних витрат);
- ✦ *рентабельність активів* (відношення операційного прибутку до поточної ринкової вартості необоротних та оборотних активів);
- ✦ *рентабельність капіталу* (відношення операційного прибутку до капіталу) [7].

На думку економістів, збільшенню прибутку та показників рентабельності сприятиме підвищення конкурентоспроможності власної продукції за рахунок зменшення частки пасивних фондів у загальній вартості основних фондів та зменшення витрат на управління, тобто постійних витрат.

Для підвищення показника рентабельності пропонується скоротити всі витратні статті, зменшити транспортні витрати та налагодити систему збуту. Підприємству необхідно не тільки скоротити витрати на виробництво та реалізацію продукції, а і підвищити продуктивність праці. Необхідність поліпшення ефективності управління, підвищення прибутковості праці, ефективності виробництва та конкурентоспроможності підприємства вимагає проведення його реструктуризації [5].

Найбільший ефект підвищення рентабельності досягається при пошуку резервів на передвиробничій стадії. Тут можуть бути виявлені резерви підвищення ефективності виробництва за рахунок поліпшення конструкції виробу, вдосконалення технології його виробництва, застосування більш дешевої сировини та ін. Саме на цій стадії об'єктивно містяться найбільші резерви зниження собівартості продукції. І чим повніше вони виявлені на цьому етапі, тим вища ефективність цього виробу взагалі.

Економічні суб'єкти, що перебувають у стадії зрілості, часто приділяють основну увагу показникам поточної діяльності, однак для справжнього успіху, відповідно до спадної віддачі від масштабу, на даній стадії вже варто шукати можливості зростання. З метою досягнення конкурентоспроможності таким підприємствам важливо забезпечити адекватний темп зростання. Без обґрунтованих методів управління швидке зростання підприємства здатне вичерпати його ресурси та навіть призвести до банкрутства. Тому важливо ефективно управляти рівнем залучення джерел фінансування активів та капітало- і ресурсо-віддачею активів підприємства [2].

Оптимальним є збалансоване зростання без зміни фінансового ризику. Для цього зміна власного капіталу має бути пропорційною зміні позикового капіталу. Коли підприємство має на меті наростити обсяги реалізації, воно збільшує активи, відповідно залучаючи джерела фінансування активів. Основними джерелами зростання власного капіталу є реінвестований прибуток (внутрішнє джерело фінансування) та емісія акцій (зовнішнє джерело фінансування). Зростання власного капіталу підприємства приводить до підвищення фінансової незалежності та дає можливість залучати позиковий капітал без зміни фінансового ризику. При цьому, якщо рентабельність активів перевищує вартість позикового капіталу, це приводить до зростання рентабельності власного капіталу.

Отже, для кожного підприємства важливим є таке управління рентабельністю власного капіталу, яке б забезпечило збалансоване зростання без підвищення фінансового ризику. Механізм управління, сконцентрований на рентабельності власного капіталу, дає змогу підприємству визначити темпи зростання власного капіталу, уникаючи перевищення темпів зростання реалізації над темпами стійкого зростання. Якщо рентабельність активів перевищує вартість позикового капіталу, то можна залучати більше позикового капіталу і, таким чином, покращувати рентабельність власного капіталу.

Таким чином, зростання власного капіталу приводить до зростання реалізації, і оптимальним для управління підприємством є визначення таких темпів зростання власного капіталу, при яких не відбувається перевищення темпів зростання реалізації над темпами стійкого зростання.

Необхідно також брати до уваги, що швидкозростаючі підприємства мають тенденцію, при якій темпи зростання реалізації перевищують темпи стійкого зростання. Це свідчить про нестачу грошових коштів. Повільно зростаючі підприємства, навпаки, мають нижчі темпи нарощення реалізації, ніж дозволяє коефіцієнт стійкого зростання. Тому виникає надлишок грошових коштів, які неефективно залучені в діяльність підприємства [1].

Однією із найбільш суттєвих особливостей фінансової кризи є значне порушення фінансової рівноваги підприємства. Індикаторами порушення фінансової рівноваги підприємства, поряд зі зниженням рентабельності, виступають втрата платоспроможності, зменшення ліквідності, зменшення фінансової стійкості, а також багато інших параметрів, які забезпечують фінансову безпеку підприємства в процесі його розвитку. Зважаючи на такі характеристики діяльності підприємства, головним об'єктом його оздоровлення виступає відновлення фінансової рівноваги, зокрема нарощення рентабельності.

## ВИСНОВКИ

Управління рентабельністю в умовах нестаціонарної економіки має велике значення для забезпечення ефективності діяльності підприємств виробничої сфери, оскільки дозволяє виявити основні тенденції у зміні фінансового стану підприємств та визначити перспективи їх розвитку. Показники рентабельності найбільш повно відображають особливості операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємств та є найкращим критерієм оптимальності прийнятих управлінських рішень у довгостроковій перспективі. Поряд з цим показники рентабельності дозволяють порівняти ефективність діяльності підприємств, які відрізняються за розмірами, виконують різні функції та несуть різні ризики.

Факторами підвищення рентабельності є нарощення абсолютних показників фінансової звітності; зміна співвідношення оборотних і необоротних активів на користь перших; раціональність використання фінансових та операційних витрат; залучення фінансових та операційних доходів; покращення управління позиковим капіталом за критерієм нарощення рентабельності власного капіталу.

Передумовою здійснення ефективної господарської діяльності є осмислення того, що оптимальне управління рентабельністю – важлива компонента успіху будь-якого підприємства, яке орієнтовано на довгострокове економічне зростання. Тому увагу керівників підприємств привертають питання розробки та реалізації ефективної стратегії управління рентабельністю. Водночас ключова сучасна проблема полягає зовсім не в тому, чи є у підприємства спеціальна система управління, орієнтованого на рентабельність, оскільки джерелом нарощення рентабельності виступає комплекс взаємозалежних факторів, які для більшості вітчизняних підприємств вже відомі. Головне – якою мірою ці фактори враховані при здійсненні політики управління рентабельністю; вміння менеджерів підтримувати рівновагу між довгостроковими та короткостроковими цілями, а не зацікавленість тільки в найближчих результатах. ■

## ЛІТЕРАТУРА

1. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2012. 328 с.
2. Васильківський Д. М. Система корпоративного управління промисловими холдингами. *Економіка та суспільство*. 2018. Вип. 14. С. 292–300. URL: [http://economyandsociety.in.ua/journal/14\\_ukr/41.pdf](http://economyandsociety.in.ua/journal/14_ukr/41.pdf)
3. Корбутяк А. Г., Сокровольська А. Г. Особливості планування рівня рентабельності вітчизняних підприємств у сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2017, № 16. С. 153–157. URL: [http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/16\\_1\\_2017ua/36.pdf](http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/16_1_2017ua/36.pdf)

4. Уолш К. Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства / пер. з англ. Київ : Наукова думка, 2001. 367 с.
5. Міщенко К. Г. Прибутковість підприємства та шляхи її підвищення. *Інтернаука*. 2017. № 2 (2). С. 105–107.
6. Панченко О. І. Фінансове забезпечення стратегії інноваційного розвитку підприємств агропромислового комплексу. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2018. № 4. С. 106–113. URL: <https://ppeu.stu.cn.ua/tmppdf/528.pdf>
7. Податковий Кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
8. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз: підручник. Київ: ЦУЛ, 2008. 566 с.
9. Шегда А. В. Стратегічний аспект управління розвитком суб'єктів господарювання. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2012. Вип. 27. Т. 3. С. 21–30.

## REFERENCES

- Bazilinska, O. Ya. *Finansovyi analiz: teoriia ta praktyka* [Financial Analysis: Theory and Practice]. Kyiv: TsUL, 2012.
- Korbutiak, A. H., and Sokrovska, A. H. "Osoblyvosti planuvannia rivnia rentabelnosti vitchyznianskykh pidpriemstv u suchasnykh umovakh" [Features of Planning the Level of Profitability of Domestic Enterprises in Modern Conditions]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo»*. 2017. [http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/16\\_1\\_2017ua/36.pdf](http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/16_1_2017ua/36.pdf)
- [Legal Act of Ukraine] (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
- Mishchenko, K. H. "Prybutkovist pidpriemstva ta shliakhy yii pidvyshchennia" [Profitable Enterprises and Ways to Increase]. *Internauka*, no. 2 (2) (2017): 105-107.
- Panchenko, O. I. "Finansove zabezpechennia stratehii innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv ahropromyslovoho kompleksu" [Financial Provision for the Innovative Development Strategy of Enterprises of the Agro-Industrial Complex]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*. 2018. <https://ppeu.stu.cn.ua/tmppdf/528.pdf>
- Shehda, A. V. "Stratehichnyi aspekt upravlinnia rozvytkom subiektiv hospodariuvannia" [Strategic Aspect of Business Development Management]. *Teoretychni ta prykladni pytannia ekonomiky*, vol. 3, no. 27 (2012): 21-30.
- Tsal-Tsalko, Yu. S. *Finansovyi analiz* [Financial Analysis]. Kyiv: TsUL, 2008.
- Uolsh, K. *Kliuchovi finansovi pokaznyky. Analiz ta upravlinnia rozvytkom pidpriemstva* [Key Financial Indicators. Analysis and Management of Enterprise Development]. Kyiv: Naukova dumka, 2001.
- Vasylkivskiy, D. M. "Systema korporativnoho upravlinnia promyslovymy kholdynhamy" [System of Corporate Management of Industrial Holdings]. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2018. [http://economyandsociety.in.ua/journal/14\\_ukr/41.pdf](http://economyandsociety.in.ua/journal/14_ukr/41.pdf)